

Sankcje wadliwych czynności prawnych

Wadliwa czynność prawna – czynność, której dokonanie nastąpiło z naruszeniem wymogów wynikających z przepisów prawa

Sankcja wadliwej cz.pr. – konsekwencje, jakie wiążą się z wadliwością

- Sankcja nieważności
- Sankcja wzruszalności
- Sankcja bezskuteczności względnej
- Sankcja bezskuteczności zawieszzonej

Nieważność

(tzw. nieważność bezwzględna)

1. art. 58 k.c. - sprzeczność oświadczenia woli z bezwzględnie wiążącymi normami prawnymi lub zasadami współżycia społecznego
2. art. 14 § 1 k.c. z zastrzeżeniem § 2 – dokonanie czynności prawnej przez osobę niemającą zdolności do czynności prawnych
3. art. 104 zd. 1 k.c. z zastrzeżeniem zd. 2 - dokonanie jednostronnej czynności prawnej w cudzym imieniu bez umocowania lub z przekroczeniem jego zakresu
4. art. 82, 83 k.c. niektóre wady oświadczeń woli
5. art. 73 i n. - niedochowanie formy ad solemnitatem

Najważniejsze cechy tej sankcji to:

1. Czynność prawna nie wywołuje zamierzonych skutków prawnych od chwili jej dokonania (jest nieważna **ab initio**)
2. Całkowita nieważność powstaje z mocy prawa (**ipso iure**)
3. Brana pod uwagę przez organ stosujący prawo **z urzędu**
4. Skutek **erga omnes**
5. Ma charakter **definitywny** (co do zasady nie podlega konwalidacji)
6. Jest **niestopniowalna**

Na zasadzie wyjątku konwalidacja jest możliwa m.in.:

- art 14 § 2 k.c.
- art 890 § 1 zd. 2 k.c.
- art. 945 § 2 k.c.
- art. 17 § 2 k.s.h. -> nieważna czynność prawna dokonana bez wymaganej uchwały, o której mowa w § 1 tego przepisu, staje się ważna w razie jej potwierdzenia w terminie 2 miesięcy od dnia złożenia oświadczenia przez spółkę

Wzruszalność

(zw. też nieważnością względną)

Wzruszalność powodują m.in.:

- niektóre wady oświadczeń woli
- art. 388 k.c. - dokonanie czynności prawnej w okolicznościach wskazujących na wyzysk
- art. 70⁵ k.c. - wpływanie na wynik aukcji lub przetargu w sposób sprzeczny z prawem lub dobrymi obyczajami

Uniestwienie skutków

Poprzez oświadczenie woli

- zainteresowany może uchylć się od skutków złożonego wadliwie oświadczenia woli.
- Jest to prawo podmiotowe kształtujące przysługujące tylko temu podmiotowi
- Forma pisemna

Poprzez orzeczenie sądu

- orzeczenie o charakterze konstytutywnym

Najważniejsze cechy:

1. Brana pod uwagę jedynie **na wniosek**
2. Zniweczenie skutków następuje **ex tunc**
3. **Terminy** do realizacji uprawnienia

Bezskuteczność względna

- art 59 k.c.: „W razie zawarcia umowy, której wykonanie czyni całkowicie lub częściowo niemożliwym zadośćuczynienie roszczeniu osoby trzeciej, osoba ta może żądać uznania umowy za bezskuteczną w stosunku do niej, jeżeli strony o jej roszczeniu wiedziały albo jeżeli umowa była nieodpłatna. Uznania umowy za bezskuteczną nie można żądać po upływie roku od jej zawarcia”

- > czynność prawna jest ważna, ale nie wywołuje skutków prawnych w stosunku do konkretnej osoby
- > *podobna* instytucja: tzw. skarga pauliańska (art. 527 i n. k.c.)
- > art. 59 k.c. ma zastosowanie do roszczeń niepieniężnych
- > art. 527 k.c. - do roszczeń pieniężnych

Trzy podmioty z art. 59 k.c.:

1. Uprawniony do żądania uznania umowy za bezskuteczną („osoba trzecia”)
2. Zobowiązany wobec „osoby trzeciej”, jednocześnie jedna strona umowy
3. Kontrahent zobowiązanego, druga strona umowy

Przesłanki zastosowania art. 59 k.c.:

1. Istnienie roszczenia jako przedmiotu ochrony
2. Przedmiotem zaskarżenia może być tylko umowa
3. Zła wiara stron umowy w przypadku umów odpłatnych

Roszczenie jako przedmiot ochrony

- *Roszczenia* – sytuacje osób, wobec których indywidualnie oznaczony podmiot ma zachować się w określony sposób, polegający na czynieniu, zaniechaniu czy znoszeniu i można od niego domagać się tego zachowania
- roszczenie cywilnoprawne, a także wynikające ze stosunku pracy
- roszczenia te mogą wynikać ze wszelkich źródeł
- tylko roszczenia niepieniężne

Umowa jako przedmiot zaskarżenia

- Nie ma znaczenia wymagalność umowy ani jej faktyczne wykonanie
- Związek przyczynowy między umową a niemożliwością zadośćuczynienia roszczeniu „osoby trzeciej”
- Niemożliwość musi mieć charakter trwały
- Niemożliwość oceniamy tylko w stosunku do zobowiązanego
- Niemożliwość może mieć charakter całkowity lub częściowy

Dodatkowa przesłanka w przypadku umów odpłatnych

- Ocena odpłatności/nieodpłatności umowy – decyduje to, czy kontrahent zobowiązanego spełnił lub zobowiązał się spełnić świadczenie ekwiwalentne do uzyskanego na podstawie umowy podlegającej zaskarżeniu
- Dodatkowa przesłanka to **zła wiara stron umowy**

Zła wiara stron umowy

- Zła wiara polega w tym przypadku na istnieniu wiedzy u wszystkich stron zaskarżanej umowy **o istnieniu roszczenia** uprawnionego („osoby trzeciej”)
- Nie muszą wiedzieć o tym, jaki wpływ będzie miało wykonanie zawartej umowy na możliwość realizacji tego roszczenia

Uprawnienie „osoby trzeciej”

- Ziszczenie się przesłanek powoduje zaistnienie uprawnienia po stronie „osoby trzeciej” do żądania uznania tej umowy za bezskuteczną w stosunku do niej
- Realizowane w trybie procesowym
- Termin: 1 rok od zawarcia umowy

Bezskuteczność zawieszona

- art 18 k.c.
- polega na tym, że czynność prawna od chwili jej dokonania jest ważna, ale nie wywołuje skutków prawnych, które podlegają „zawieszeniu” do czasu wyrażenia zgody przez osobę trzecią.
- Negotium claudicans
- Skutki odłożone w czasie do wyrażenia zgody
- Po jej wyrażeniu:
 - W pełni skuteczna
 - Z mocą wsteczną
- Brak zgody: czynność nieważna bezwzględnie

Dziękuję za uwagę 😊